

Side Tiyatrosu ve Çevresinde Kazı-Düzenleme Çalışmaları 2007

Excavations and Landscaping at and around the Side Theatre in 2007

Ülkü İZMİRLİGİL

2007 yılında Side Tiyatrosu ve çevresinde yapılan kazı çalışmaları 17 Ağustos-23 Eylül ve 15 Ekim-01 Kasım 2007 tarihleri arasında 56 gün sürmüştür. Bu çalışmalar, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü'nün (DÖSİMM), Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'nün (AKMED) maddi destekleriyle gerçekleştirilmiştir.

Side Tiyatrosu Kazısına ekip üyelerinden Yrd. Doç. Dr. M. Özhanlı (Arkeolog), M. Fırat (Arkeolog), L. Kaderli (Mimar), Arkeoloji öğrencilerinden A. Kahvecioğlu, G. Yosun, G. Akgün, E. Akış, Mimarlık öğrencisi E. Söylemez ve Bakanlığımız tarafından görevlendirilen B. Aydoğdu (Restoratör) katılmışlardır. Ayrıca Prof. Dr. R. Günay (Y. Müh. Mimar) ve S. Şahin (Mimar) AutoCAD programı ile restitüsyon deneme çalışmalarına devam etmiştir. Bakanlık Temsilcisi olarak Arkeolog A. Tosun görev yapmıştır.

Kazı çalışmaları, 2006 yılında başlamış olan tiyatro sahne binasının kuzeydoğu dış köşesinde geç dönem suru ile birleştiği alanda sürdürülmüştür. Kazıda çıkan mimari bloklar belgelenerek alanda düzenlenmiştir (Res. 1). Bunun yanı sıra agora depo binasının onarımı ve düzenlenmesi ele alınmış, arşivleme ve belgeleme çalışmaları ile kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkan döşeme mozaiği ve mermer sütun ile kaidesinin onarımı yapılmıştır. Ayrıca onarımı tamamlanan agora deposunda, keramik malzemenin etütleri yapılarak gruplanmış, çizimleri de tamamlanmıştır.

1. Kazı Çalışmaları

Tiyatronun kuzey-doğu köşesinde yer alan dış galerinin son ayağı (Z) dıştan iki kademe halinde desteklenmiş ve geç dönem sur duvarı ile birleşerek bir bütün haline

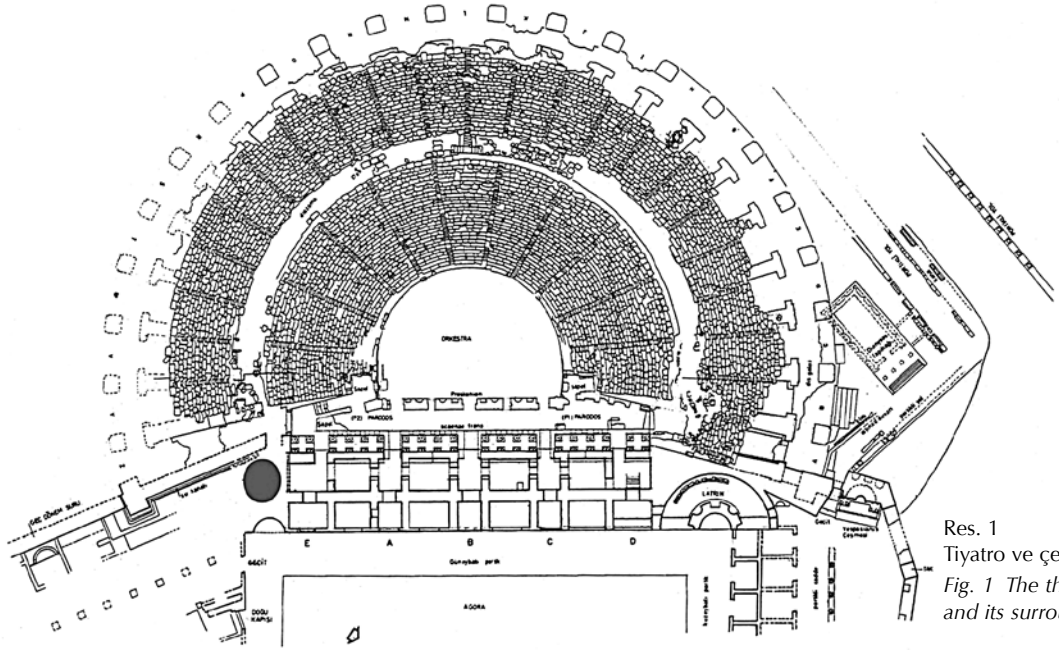
The 2007 campaign at the Side Theatre was conducted in two parts, from August the 17th to September the 23rd and from October the 15th to November the 1st lasting for a total of 56 days. The work was financed by the Ministry of Culture and Tourism Circulating Capital Directorate (DÖSİMM) and by the Suna & İnan Kıraç Research Institute on Mediterranean Civilizations (AKMED).

The excavation team members were Asst. Prof. Dr. M. Özhanlı (archaeologist), M. Fırat (archaeologist), L. Kaderli (architect), students of archaeology A. Kahvecioğlu, G. Yosun, G. Akgün, E. Akış, student of architecture E. Söylemez; and restorer B. Aydoğdu was appointed by the Ministry. In addition, Prof. Dr. R. Günay (engineer-architect, MSc.) and S. Şahin (architect) continued their computer aided (AutoCAD) restitution work. The state representative was archaeologist A. Tosun.

The excavations initiated in 2006 at the area where the northeast outer corner of the stage building joins the late period fortification wall continued in 2007. The architectural blocks uncovered were numbered and were arranged nearby (Fig. 1). In addition, the repair and arrangement of the storehouse in the agora was completed and archiving and documentation were conducted, together with the restoration of the floor mosaics and marble column and base were uncovered. At the newly repaired storehouse in the agora, the potshards were examined and grouped and drawings were completed.

1. Excavations

The last pier (Z) of the outer gallery, located at the north-east corner of the theatre was reinforced at two levels

Res. 1
Tiyatro ve çevresi
Fig. 1 The theatre
and its surroundings

gelmiştir. Tiyatronun özgün yapısı ile geç dönem suru arasındaki bağlantıyı araştırmak amacıyla 2006 yılında bu alanda kazı çalışmalarına başlanmıştır. Bu yıl sur yapısı ile Doğu Kapısı arasında yoğun dolgu olan alanda ± 4.35 kotundan başlayarak ± 0.00 kotuna kadar inen çalışmalar sonucu, tiyatro sahne binasının dış duvarına ait olduğu sanılan mimari elemanlar açığa çıkarılmıştır (Res. 2). Bunlardan kemer parçaları, hafifletme kemerlerinin iç kısmına ait yarım daire blokları, arşitrav blokları, tiyatroya ait oturma sıraları, profili düzgün duvar elemanları sayılabilir. Buradan çıkan iki mimari parça etüt-lük olarak depoya kaldırılarak koruma altına alınmıştır. Bunlardan biri üzerinde çelenk içinde yazıt bulunan bir blok, ikincisi ise üzerinde alçak kabartma kalkan betimi olan bir bloktur. Bu alanda Geç Roma, Erken Bizans Dönemi'ne ait çanak çömlek, cam, metal çivi, çatı kiremidi parçaları ve hayvan kemikleri bulunmuştur.

Res. 2 Kazı alanı, genel görünüm
Fig. 2 General view of the excavation area

from the outside and was incorporated into the late period fortification. In 2006 we initiated excavations to investigate the connection between the original theatre building and the late period fortification. This year we excavated from the ± 4.35 m. level in the area between the fortification and the East Gate, full of filling material, down to the ± 0.00 m. level and uncovered architectural elements that are thought to belong to the outer wall of the stage building (Fig. 2). These pieces include arch fragments, voussoirs from the intrados of relieving arches, architrave blocks, rows of seats from the theatre, and wall elements with profiles. Two of such pieces were placed in the storehouse for protection as one has an inscription inside a wreath and the other has a shield motif carved in relief. We also collected pottery, glass, metal nails, roof tile fragments and animal bones dating from the Late Roman, Early Byzantine period.

On the north side of the road leading to Building M there are rooms added to the front of the late period fortification wall; each is 2.50 m. wide and opens to the portico; the postaments constitute the front of the portico, which has a mosaic pavement composed of geometric motifs.

2. Restoration Work

a. Small restoration

The restoration of the mosaic pavement of the portico was begun (Fig. 3). Restorer B. Aydoğdu exposed some part of the mosaic pavement, documented it, together with drawings and restoration work was conducted

Res. 3 Mozaik onarımı
Fig. 3 Mosaic repair work

M Binası'na giden yolun kuzey tarafında, geç dönem suru önünde sonradan eklenen 2.5 m. genişliğindeki mekanlar portikli yola açılmakta ve postamentler portikli yolun ön cephesini oluşturmaktadır. Portik zemininde geometrik bezemeli mozaik taban bulunmuştur.

2. Onarım Çalışmaları

a. Küçük onarım

Portikli yol üzerinde yapılan kazıda orta çıkan mozaikli tabanın onarımına başlanmıştır (Res. 3). Restoratör B. Aydoğdu tarafından mozaikli alanın bir kısmı açılarak belgelenmiş, çizimleri ve gerekli alanlarda onarım çalışmaları yapılmıştır. Mozaik tesseraların (2x2 cm.) boyutlarında ve iki renkten oluştuğu anlaşılmıştır. Temizlenmeden önce siyah beyaz olarak görülen renkler, Munsell Kataloğunda 5Y 7/1 (açık yeşil) ve 10YR 8/1 (kırık beyaz) olarak belirlenmiştir. Mozaik, baklava dilimleri, üçgenler ve dairesel şekillerle bezenmiştir. Hava koşullarının elverişli olmaması ve sürenin kısa olması nedeniyle mozaik'in küçük bir bölümü açılmış, üzerine jeotekstil ve ponza taşı serilerek koruma altına alınmıştır.

M Binasına giden portikli yolun ön cephesinde yer alan ikinci postament üzerinde duran mermer sütun portik üzerine düşerek üç parçaya ayrılmış, sütun kaidesi ise aksi yöne devrilmiştir. Kazı sırasında sütuna ve kaidesine ait kırık parçalar toplanarak numaralandırılmıştır (Res. 4). Ancak sütunun dip kısmına ait yonga şeklinde kırıklar olduğundan ele geçen bazı parçaları yapıştırılarak onarılmıştır. Ancak bu alanda yapılacak kazılar bitirildiğinde onarımı tamamlanabilecektir.

Res. 4 Sütun ve kaidesinin onarım öncesi görünümü
Fig. 4 Column and base prior to restoration

where necessary. The mosaic tesserae are 2x2 cm. each and are in only two colours. These colours were thought to be black and white before the cleaning work began, but after cleaning they were identified as 5Y7/1 (light green) and 10YR8/1 (off-white) according to the Munsell colour chart. The mosaic's decorative composition consists of lozenges, triangles and circles. Due to the unfavourable weather conditions and the short period of time available, only a small part was exposed and this was later covered with geo-textile and pumice.

The marble column on the second postament of the portico leading to Building M had fallen on to the portico and had broken into three parts while its base had fallen in the opposite direction. During the excavation, the fragments belonging to this column and its base were collected and numbered (Fig. 4). However, as some fragments were like stone flakes, they were glued into place. The repair will be completed when the excavation has been completed in this area.

b. Architectural conservation – restoration

The rooms of the stage building facing over the agora, the entranceways between them with their collapsed vaults, the main wall behind the front of the stage building and some of the arches joining this wall perpendicularly were investigated by architect – restorer L. Kaderli, who also prepared a preliminary project for their reinforcement foreseeing a minimum of intervention to the building.

b. Yapısal koruma onarım

Sahne binasının agora cephesine bakan mekanların ve arasında yer alan girişleri yıkılmış olan tonozlarının, sahne binası cephesinin arkasında yer alan ana duvarın ve duvara dik açıyla bağlanan kemerlerden bazılarının onarımı gereklilik gösterdiğinden etütleri yapılmış, Mimar-Restoratör L. Kaderli tarafından hazırlanan sağlamlaştırma amaçlı taslak projede, yapıya en az müdahale yöntemi seçilmiştir.

3. Depo Binasının Düzenlenmesi

UNESCO tarafından 1966 yılında Tiyatro'nun onarımı sırasında kullanılmak amacıyla yapılmış olan deponun çatısı çökmüş olduğundan, 2006 yılında içinde temizlik çalışması yapılmıştı. Bu yıl duvarlarının boyanması, pencerelerinin ve kapısının yenilenmesi yapıldıktan sonra içine raflar yerleştirilerek düzenlenmiştir (Res. 5).

4. Arşivleme ve Belgeleme Çalışmaları

Bu yıl ortaya çıkan mimari bloklar, kazıda düşüş şekillerine göre belgelenip numaralandıktan sonra listeleri düzenlenmiş, önemli bulunan mimari blokların çizimleri yapılarak fişleri hazırlanmıştır.

Daha önceki yıllarda Kazı evi deposu ve Tiyatro Galerisi (E) deposunda bulunan pişmiş toprak buluntular etüt edilerek sistemli ayrımları ve çizimleri yapılmış ve yeni depoya taşınmıştır. Çeşitli malzemeden oluşan etütlük küçük eserler tekrar gözden geçirilmiştir. Kazı evi deposuna getirilerek etüt edilen keramiklerin çizimlerine devam edilmiş, özellikle büyük bir grup oluşturan terra sigillata keramikler ayrıntılı olarak incelenmiş, Munsell Renk Kataloğu'ndan renkleri belirlenerek envanteri hazırlanmıştır.

Res. 5 Agora deposunun içeriden görünümü

Fig. 5 Interior of the agora depot

3. Arrangement of the Storehouse

The storehouse was originally commissioned by UNESCO in 1966 during the restoration of the theatre; its roof had subsequently caved in, and in 2006 we had cleaned out its interior. This year the walls were painted, the windows and doors were renovated and shelves were placed in it, returning it to use (Fig. 5).

4. Archiving and Documentation Work

The architectural blocks uncovered this year were documented and were numbered according to their positions of fall; lists were prepared with the important blocks drawn and catalogued.

The baked clay finds in the depot of the excavation house and in the theatre gallery (E) were examined, grouped systematically, drawn and were moved into the new storehouse. The small items of study-value in various materials were revised. Drawings of the potshards that were brought to the depot in the excavation house and studies continued, especially into the terra sigillata ceramics which constitute a very large group which were investigated in detail, their colours were determined from the Munsell colour chart and they were inventoried.